

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา  
กองทุนหมู่บ้านหนองบัว ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา**



**นางสาวสุภินดา จ้อยปุ๊ก**

**สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต**

**สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ  
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี**

**ปีการศึกษา 2544**

สุภินดา ชัยบุก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา  
หมู่บ้านหนองบัว ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ชนิตา นนริรัตนรุ่งโรจน์ : 162 หน้า

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกองทุนที่จัดสรรเงินทุนให้หมู่บ้าน ๆ ละ 1 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านในการประกอบอาชีพ เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า โดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพ ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้เกิดความเจริญอย่างยั่งยืนสามารถพึ่งพาตนเองได้

ในการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว มีแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทำให้คนในหมู่บ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการมีรายได้เพิ่มซึ่งเป็นผลจากการที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลตามแบบ บร.1 - 12 จากจำนวน 338 ครัวเรือน โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ 50 ของ จำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ - คุณลักษณะ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เรียกว่า CIPP MODEL ในการวิเคราะห์

จากการประเมินพบว่า กองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 โดยมีคณะกรรมการจำนวน 15 คน และมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ทั้งหมด 265 คน ปัจจุบันสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้มีจำนวน 74 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 986,985 บาท ผู้กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินที่ได้รับจากกองทุนเงินล้าน ไปประกอบอาชีพที่ต้องการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มปลูกพืช กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มค้าขาย กลุ่มบริการ กลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือน ซึ่งสมาชิกสามารถนำเงินมาชำระคืน ได้ตรงตามเวลาที่สัญญากำหนดทั้งเงินต้น และดอกเบี้ย ซึ่งคาดว่าสมาชิกผู้กู้ทุกรายมีสภาพคล่องจากการมีเงินทุนหมุนเวียน และทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อหมู่บ้านในระยะยาวต่อไปในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ  
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*S. Siph*.....

ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ชนิตา*.....

ลายมืออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

## หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

จูนงา .

(อาจารย์ ชนิตา มณีรัตนรุ่งโรจน์)

กรรมการสอบ

วิฑูรย์ ๙.

(อาจารย์ รัชฎาพร วิสุทธากร)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

วท

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ \_\_\_\_\_ เดือน \_\_\_\_\_ พ.ศ. \_\_\_\_\_

25 ต.ค. 2545

## กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

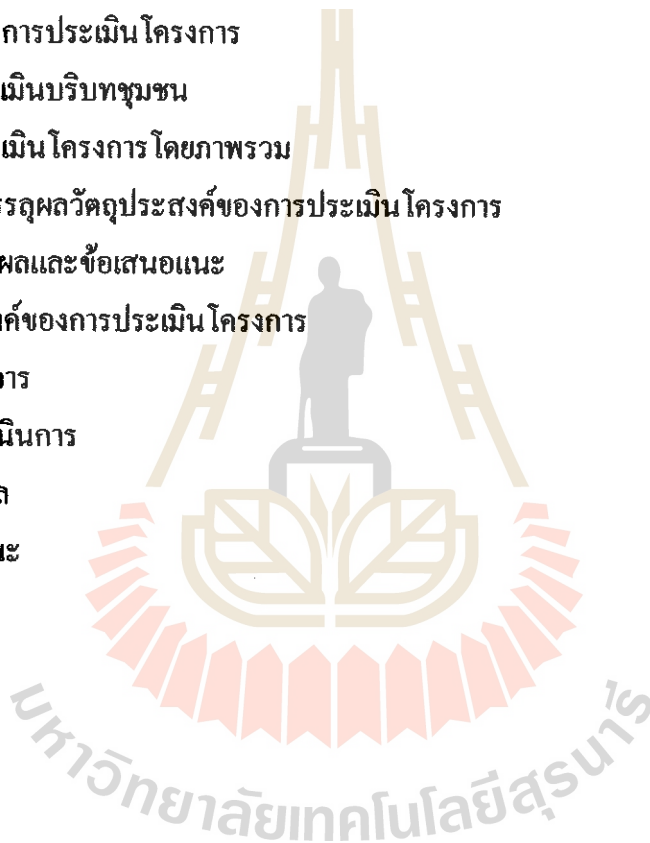
- อาจารย์ รัชฎาพร วิสุทธากร ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
- อาจารย์ ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้าน วิชาการ
- คุณธนา พิพิธกุล พัฒนาการชุมชนอำเภอสีคิ้ว ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล, และ อำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็น อย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวสุภินดา จัยบุก

## สารบัญ

|  | หน้า     |
|--|----------|
| บทคัดย่อ   | ก        |
| หน้าอนุมัติ  | ข        |
| กิตติกรรมประกาศ  | ค        |
| สารบัญ   | ง        |
| สารบัญตาราง  | จ        |
| <b>บทที่ 1 บทนำ</b>  | <b>1</b> |
| 1. หลักการและเหตุผล  | 1        |
| 2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน   | 1        |
| 3. กรอบแนวคิดทฤษฎี   | 2        |
| 4. วิธีการดำเนินการ  | 3        |
| 5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ  | 3        |
| <b>บทที่ 2 ปรัชญาวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b>                                | <b>4</b> |
| 1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน<br>และชุมชนเมือง             | 4        |
| 2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน<br>และชุมชนเมืองแห่งชาติ | 5        |
| 3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน<br>และชุมชนเมือง            | 6        |
| 4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน<br>และชุมชนเมือง           | 8        |
| 5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โนนทอง  | 8        |
| 6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน                                   | 9        |
| 7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพท์โมเดล   | 10       |
| 8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน<br>และชุมชนเมือง                | 11       |

|   | หน้า |
|---|------|
| บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ            | 13   |
| 1. รูปแบบการประเมิน                               | 13   |
| 2. กลุ่มเป้าหมาย                                  | 13   |
| 3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน         | 14   |
| 4. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล     | 15   |
| 5. การวิเคราะห์ข้อมูล                             | 26   |
| บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ              | 27   |
| 1. ผลการประเมินบริบทชุมชน                         | 27   |
| 2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม                   | 37   |
| 3. สรุปการบรรลุผลวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ | 41   |
| บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ               | 43   |
| 1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ               | 43   |
| 2. วิธีดำเนินการ                                  | 43   |
| 3. ผลการดำเนินการ                                 | 44   |
| 4. อภิปรายผล                                      | 44   |
| 5. ข้อเสนอแนะ                                     | 45   |
| บรรณานุกรม  | 46   |
| ภาคผนวก   | 47   |
| ภาคผนวก ก   | 48   |
| ภาคผนวก ข   | 78   |
| ภาคผนวก ค   | 91   |
| ภาคผนวก ง   | 99   |
| ภาคผนวก จ   | 154  |



## สารบัญตาราง

|   | หน้า |
|---|------|
| ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล<br>การประเมินบริบท        | 17   |
| ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล<br>การประเมินปัจจัยนำเข้า | 21   |
| ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล<br>การประเมินกระบวนการ    | 22   |
| ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล<br>ผลผลิต                 | 23   |
| ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัด<br>ตามรูปแบบการประเมิน         | 25   |
| ตารางที่ 6 ปัญหาถึงแวกดล้อมและเหตุผลหลัก  | 29   |



## บทที่ 1

### บทนำ

#### หลักการและเหตุผล

โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลนำโดย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ที่ปรารถนาให้หมู่บ้านมีโอกาสได้บริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเอง เป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอสีคิ้วก็เป็นอีกอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในรอบแรก 20 หมู่บ้าน โดยมี 6 หมู่บ้านในตำบลลาดบัวขาว ซึ่งหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 ก็เป็นหนึ่งใน 6 หมู่บ้านของตำบลลาดบัวขาวที่มีความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านในรอบแรกและทางรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนจำนวน 1 ล้านบาท ให้เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 โดยการโอนเงินผ่านบัญชีเงินกองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 และในปัจจุบันได้ทำการปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วส่วนหนึ่ง ดังนั้นเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงาน ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านและกระบวนการทำสารนิพนธ์ ผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 มาในระยะเวลาหนึ่งซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ฉบับนี้

#### วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ด้านความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้มีเงินทุนหมุนเวียน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ อีกทั้งให้คนในชุมชนมีการบวนการพึ่งพาตนเอง มีศักยภาพก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ



2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อทราบข้อมูลและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามแนวคิดของคนในชุมชนในระดับที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
4. เพื่อทราบกระบวนการทำสารนิพนธ์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนกับองค์กรระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ

### กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีของผู้วิจัยการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ผู้วิจัยเลือกใช้ต้นแบบทางความคิดของสตัฟเฟิลบีม (stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิฟฟ์โมเดล โดยแบบจำลองนี้เป็นการประเมินเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลการประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อความก้าวหน้า เพื่อบ่งชี้ จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมและประเมินค่าว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด กรอบแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านได้ดังต่อไปนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึงหน่วยระบบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับประเทศและบริบทเศรษฐกิจสังคมของชุมชนหมู่บ้านหนองบัว ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับประชากร การประกอบอาชีพ ลักษณะภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน การดำเนินชีวิต สักยภาพของชุมชน ภาวะการเป็นหนี้สิน ผู้นำชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นต้น

I ย่อมาจาก (Input) คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับจัดสรรตามนโยบายของรัฐบาล จำนวน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้เลือกตั้งขึ้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืน

P ย่อมาจาก (Process) คือกระบวนการของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึง การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การช่วยหาตลาด

P ย่อมาจาก (Product) คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ ในประเมินโครงการครั้งนี้ ปัจจัยผลผลิตของหน่วยระบบประกอบด้วย จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชนและอื่น ๆ

## วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาบ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา มีขั้นตอนการดำเนินงาน 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาบริบทของหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว

จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ตามแบบ

รายงาน บร.1 – บร.12 บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากองค์การบริหารส่วนตำบลลาดบัวขาว พัฒนาการอำเภอ ข้อมูลมือสอง

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

และศึกษาระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว

จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้โดยใช้ CIPP Mode ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำเป็นสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1 ได้ทราบและมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานในการบริการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2 ได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ

3 ได้ทราบข้อมูลและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในแง่คิดของคนในชุมชนในระดับที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

4. มีความรู้และเข้าใจในกระบวนการทำสารนิพนธ์และทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรในระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศ

## บทที่ 2

### ปรัทศวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ ซึ่งแบ่งเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอระเบียบต่างๆ ดังนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

2.3 การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.4 การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 ตำบลลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟท์ โมเดล

4. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วน ของคณะรัฐบาลที่มี พ.ศ.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างอาชีพเสริมและสร้าง รายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือนและเพื่อเป็นการเสริมสร้าง กระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนา ความคิดริเริ่มให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการกองทุนและการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

## 2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านทางด้านคน สังคม ประสิทธิภาพความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

## 3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อ การฟื้นฟู เศรษฐกิจของประเทศ
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

### ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด คือ (รายละเอียดดูในภาคผนวก ก)

#### หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรอง

ประธานคนที่สาม และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ และ เลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ กำหนดนโยบายการจัดตั้งและแนวทางการบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุนกำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน

**หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ**  
ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษารวบรวมข้อมูลประชาสัมพันธ์จัดการประชุมและอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2 ) พ.ศ. 2544 โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังนี้ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2 ) พ.ศ. 2544” ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ 6 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความต่อไปดังนี้แทน “คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 4 คน” (รายละเอียดดูภาคผนวก ก )

3. การติดตามสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(รายละเอียดดูภาคผนวก ข)

1) ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือน ในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุน จากผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 17 โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

การประชุมตามวรรคหนึ่งนี้ ผู้นำประชุมต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้ หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกแล้วเสร็จ ให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาคมหมู่บ้านตลอดจนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอสนับสนุนให้เลือกคณะกรรมการกองทุน เป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ในส่วนของผู้ชุมชนเมืองให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามวรรคแรก

2) เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่กรรมการกองทุนตามข้อ 41 เข้าดำรงตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

การติดตามสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

1. จะต้องมีการครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

- เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

- ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ ไม่คิดการพนัน ไม่เกี่ยวข้อง กับ สิ่งเสพติด และยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย

- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ

- ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

- ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก

- ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

- ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3)และ(4)

#### 4. การขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆของหมู่บ้าน ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้ (รายละเอียดดูภาคผนวก ข)

##### 1) การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

- จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

- ยื่นแบบการขอขึ้นทะเบียนกับ ธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

- เปิดบัญชีกับธนาคาร

##### 2) การประเมินความพร้อมกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆดังนี้

- การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ

กองทุน

- ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินกองทุน
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน

5. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2544 จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวให้เป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพรวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมจึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (รายละเอียดดูภาคผนวก ค)

ที่ตั้งของกองทุนอยู่ที่ 38 หมู่ที่ 1 บ้านหนองบัว ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30340 โดยวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนคิมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่างๆ และแหล่งที่มาของเงินทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนภาครัฐ เงินกู้ยืม ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน ส่วนคุณสมบัติของสมาชิกจะต้องเป็นผู้ที่พำนักหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าไม่ 1 ปีก่อนการจัดตั้งกองทุนโดยยึดถือเอกสารในสำเนาทะเบียนบ้านเป็นสำคัญ และมีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป เป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจเห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน การสมัครเข้าเป็นสมาชิกทำได้โดยยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนที่คณะกรรมการกองทุนผู้ได้รับมอบหมายตามแบบที่คณะกรรมการกองทุนฯ กำหนด สามารถยื่นความจำนง หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ โดยคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่ง บุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม และการพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก เกิดจากสาเหตุต่างๆ ดังนี้ ตาย ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

#### 6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้เงินต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท กรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้เรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

กรณีกองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 มีหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้(รายละเอียดดูภาคผนวก ค)

ให้สมาชิกที่ประสงค์จะกู้เงินจัดทำโครงการเพื่อขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท กรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้เรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 6 ต่อปี การชำระคืนเงินกู้ให้ผู้กู้ส่งเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี และ สมาชิกที่ขอกู้ต้องมีสมาชิกกองทุนค้ำประกันจำนวน 2 คน



## หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

ผศ.ดร. อุคม จำรัสพันธ์ และคณะกรรมการได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล ในหนังสือชุดการประเมินเพื่อการพัฒนา (2545 : 89 – 91) ดังนี้

รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดลของสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่จะประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) การประเมิน ก่อนการดำเนินการ โครงการเพื่อการพิจารณาหลักการและเหตุผล
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decision)
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision)
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ (Implementing Decision)
5. การตัดสินใจเพื่อทบทวน (Product Decision)

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินชีพท์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ , ( บรรณาธิการ ) , 2544 : 221 – 234 ] ดังนี้

สตีฟเฟิลบีมได้เสนอแบบจำลอง CIPP เพื่อประเมินผลโครงการซึ่งให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่” โดยมีการประเมินด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้

ในการตัดสินใจเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่วางไว้ มีการประเมินในด้านต่างๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

3. การประเมินกระบวนการ ( Process Evaluation : P ) มีวัตถุประสงค์ คือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

คอนที่วางไว้

- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

**การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**

การวิเคราะห์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์บริบท (Context) เป็นการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของหมู่บ้านและ รายบุคคล (ผู้รู้) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุเป้าหมายศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน

2. วิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น (Input Analysis) เริ่มต้นนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษา ประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครบัณฑิตเพื่อเข้าร่วมโครงการ

3. วิเคราะห์กระบวนการของโครงการ (Process Analysis) จัดทำหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงานดำเนินการให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ให้บัณฑิตศึกษาทั้งในสถานการศึกษาและปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถาม (บร.1 – บร.2) ในการเก็บข้อมูลจนจารย์นิเทศก์ ติดตามและนิเทศก์ช่วยเหลือนักศึกษาในพื้นที่การปฏิบัติงานและนักศึกษาต้องรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแก่คณาจารย์นิเทศก์

4. วิเคราะห์ผลของโครงการ (Output Analysis) เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วจำนวนเงินกองทุน 1 ล้านบาทยังอยู่บัณฑิตที่ว่างงานมีรายได้ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาอบรม ซึ่งจะได้รับประกาศนียบัตร

บัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการ โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียนมีการเรียนรู้ ปฏิบัติและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงนำไปใช้ในการทำงานต่อไป และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมีกระบวนการ ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจำนวนรายงาน ผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและรายงานผลการวิจัยในรูปของสารนิพนธ์ของกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิด การพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและ การประเมินโครงการ ซึ่งกำหนดให้การศึกษาการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็น กิจกรรมหลักของการศึกษา โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาของ บัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลและการวิจัยนโยบายกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิต ว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท ยกระดับการศึกษาและเพิ่มศักยภาพของ บัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติอีกทางหนึ่ง

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีเฉพาะหมู่บ้านหนองบัวซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการดังนี้

#### รูปแบบการประเมิน

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว จะใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินโครงการของสตีฟเฟิลด์บีม หรือที่เรียกว่ารูปแบบการประเมินแบบซิพป์โมเดล (Cipp model) ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยวิธีการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู๋) ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาวะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการ ได้รับอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้น

3. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

#### กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองบัว ซึ่งมีสถานะภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนก ได้ดังต่อไปนี้

|  |       |     |    |
|--|-------|-----|----|
| 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน                      | จำนวน | 15  | คน |
| 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน                          | จำนวน | 265 | คน |
| 2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้                | จำนวน | 74  | คน |
| 2.2 สมาชิกทั่วไป                                 | จำนวน | 122 | คน |
| 3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน      | จำนวน | 79  | คน |
| 4. ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ        | จำนวน | 66  | คน |
| 5. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง | จำนวน | 15  | คน |

### วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

#### 1. วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังต่อไปนี้

##### 1) การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและ ไม่มีส่วนร่วม

##### 2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่างๆ (บร.)

##### 3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

4) การศึกษาเจาะลึกกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 5 รายที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน

#### 2) รวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจาก อบต.ตำบลลาดบัวขาว จปร.

สถานีอนามัยบ้านใหม่สำโรง

2. เครื่องมือที่ใช้งานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของหน่วยระบบที่ประเมินคือหมู่บ้านหนองบัว ได้ทราบในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงในด้านใดบ้าง โดยศึกษาจากข้อมูลที่มีอยู่แล้วผู้ใหญ่บ้าน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานหมู่บ้าน หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ

2) แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ใช้ศึกษาเกณฑ์ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดย กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 50 เปอร์เซ็นต์) ของครัวเรือนในหมู่บ้านหนองบัว เนื่องจากจำนวนครัวเรือนมี 338 ครอบครั้ว ทำการสัมภาษณ์เป็นรายครัวเรือนให้กระจายในกลุ่มเป้าหมายทั่วถึง เพื่อภาพรวมที่แท้จริงของหมู่บ้านโดยสรุป

3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ทำการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ผู้นำชุมชนกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และ ชาวบ้านโดยทั่วไป แล้วทำการสรุปผลการสัมภาษณ์โดยใช้ บร.3

4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารของกองทุนและสัมภาษณ์กิจกรรมของกองทุน รวมทั้งการดำเนินการรายงานการเปลี่ยนแปลงของกองทุนจาก กรรมการกองทุน รวบรวมข้อมูล สรุปข้อมูลลงใน แบบรายงาน รายงานผลทุกเดือนต่ออาจารย์นิเทศน์

5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) จัดเวทีประชาคม โดยขอความร่วมมือกับพัฒนากรในการจัดประชาคมและเป็นพิธีกร ดำเนินรายการ เชิญกรรมการกองทุนเข้าร่วมเวทีประชาคมรวบรวมข้อมูล สรุปลงใน บร.5 มีเนื้อหาเกี่ยวกับระเบียบกองทุน ปัญหาและแนวทางแก้ไขใน การดำเนินงานกองทุน ร่วมกันในระดับตำบล

6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงิน จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) โดยจุดกลุ่มเสวนาสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้เงิน และมีอาชีพเดียวกันในหมู่บ้าน ชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดเวทีเสวนา ดำเนินการเสวนาสรุปผลลงใน บร. 6 โดยใช้ระยะเวลา อาชีพ ๓ วัน กำหนดวันตามความสะดวกของชาวบ้านในวันที่ว่างจากการทำงานจนครบทุกอาชีพ ซึ่งหมู่บ้านหนองบัว มี 4 กลุ่ม อาชีพได้แก่

1. การประกอบอาชีพทางการเกษตร
2. ค้าขาย
3. เลี้ยงสัตว์
4. การบริการ
5. การสร้างงาน

7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งทางชุมชนในทัศนะของประชาชน) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของชาวบ้าน เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) โดยการสัมภาษณ์ แล้วนำผลมาสรุปประกอบกับ บร.2

8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) จัดการรวบรวมกลุ่มกันในตำบล ซึ่งบ้านหนองบัว เป็นหนึ่งใน 16 หมู่บ้านในตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้รูปแบบการเขียนแผนธุรกิจผู้ประกอบการ SMEs ( นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม และวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ) โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ทำขมเงิน เป็นแหล่งค้นหาข้อมูล ร่วมกันสรุป โดยยึดรูปแบบจาก

ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจและชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน นำเสนอในรูปแบบของการ  
แผนธุรกิจ

9) แบบรายงาน บร. 9 ( แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จาก  
การสัมภาษณ์ บุคคลทั่วไป ผู้นำ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน และกรรมการกองทุน

10) แบบรายงาน บร.10 ( แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน ) ใช้สรุปบทเรียนใน  
การศึกษาและดำเนินกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน จัดเวทีร่วมกันในระดับหมู่บ้านหรือตำบล สรุปผล  
ปัญหา แนวทางแก้ไขหรือแนวทางซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการกองทุน โดยขอความร่วมมือ  
เชิงคุณธรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนเข้าร่วม

บันทึกกองทุนในตำบลเดียวกันร่วมกันจัดสัมมนาสรุปบทเรียน เป็นภาพโดยรวม  
ของตำบล สรุปลง บร.10 จัดทำรายงาน ส่งต่ออาจารย์นิเทศน์

11) แบบรายงาน บร.11 ( แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี ) รวบรวมศึกษารายกรณีผู้  
เกี่ยวกับโครงการ การดำเนินการ กิจการ ตามกลุ่มอาชีพสัมภาษณ์ เป็นระยะๆ โดยการ เลือกจำนวน  
กลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่มอาชีพ คือ อาชีพด้านการเกษตร การค้าขาย เลี้ยงสัตว์ และการบริการ โดย  
ศึกษาร้อยละ 30 ของแต่ละกลุ่มอาชีพ

12) แบบรายงาน บร. 12 ( การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน ) เป็นการจัดเวที  
วิเคราะห์ตัวแผนแม่บทชุมชนระดับตำบลร่วมกันระหว่างบันทึกกองทุน พัฒนาการ ประธานกองทุน  
และอบต. เข้าร่วมการจัดเวทีประชาคมวิเคราะห์แผนแม่บทระดับตำบล โดยใช้กระบวนการ AIC  
สรุปผลการวิเคราะห์แผนแม่บท ตาม แบบ บร. 12 ในระดับตำบล

**ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน**

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อ  
มูลและวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และ  
ผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้ก) ดังนี้

## 1. การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

| ตัวชี้วัด                      | ข้อมูลที่ต้องการ   | แหล่งข้อมูล   | วิธีการเก็บข้อมูล                              |
|--------------------------------|--|---|--|
| <b>ระดับหมู่บ้าน</b>           |  |   |  |
| C1 - ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน | 1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/<br>ชุมชน<br>2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามา<br>ตั้งหมู่บ้านอพยพมา<br>จากที่ไหน และเหตุใด<br>อพยพมา<br>3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์<br>ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร<br>4. อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/<br>รอง) คืออะไร<br>5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคือ<br>อะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ<br>6. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น<br>7. การเปลี่ยนแปลงด้าน<br>สาธารณูปโภคมีประมาณ<br>พ.ศ.ใด(ถนน, ไฟฟ้า, ประปา) | 1. ผู้นำชุมชน<br>2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน<br>3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ<br>4. ข้อมูลที่มีการบันทึก<br>ไว้แล้ว | 1. สัมภาษณ์ตามแบบ<br>บร.1<br>2. ศึกษาจากเอกสาร |



## ตารางที่ 1 (ต่อ)

| ตัวชี้วัด                                    | ข้อมูลที่ต้องการ  | แหล่งข้อมูล   | วิธีการเก็บข้อมูล   |
|--|---|---|---|
| C2 – สภาพภูมิศาสตร์<br>ของหมู่บ้าน           | 1. ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน<br>2. อาณาเขตติดต่อกับ<br>3. แผนที่หมู่บ้าน   | 1. ข้อมูลจากเอกสาร<br>2. หมู่บ้าน<br>3. ผู้นำชุมชน                                | 1. ศึกษาจากเอกสาร<br>2. สังเกต<br>3. สัมภาษณ์             |
| C3 – สภาพเศรษฐกิจ<br>และสังคมของ<br>หมู่บ้าน | 1. อาชีพหลักและอาชีพ<br>รองของชาวบ้าน<br>2. จำนวนพื้นที่ทำการ<br>เกษตร<br>3. จำนวนที่ดินทำกิน<br>โดยเฉลี่ย<br>4. จำนวนและประเภท<br>ร้านค้าในหมู่บ้าน<br>5. จำนวนโรงสีใน<br>หมู่บ้าน<br>6. โรงงานอุตสาหกรรม<br>ในหมู่บ้าน<br>7. โรงเรียนในหมู่บ้าน<br>(จำนวนครู/นักเรียน)<br>8. โรคที่เจ็บป่วย<br>9. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย | 1. ผู้นำชุมชน<br>2. สถานีอนามัยตำบล<br>3. โรงเรียน<br>4. เกษตรตำบล<br>5. หมู่บ้าน | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>บร. 1<br>2. สังเกต                      |
| C4 – วัฒนธรรมประ<br>เพณี                     | 1. จำนวนวัด/โบสถ์/<br>มัสยิด<br>2. จำนวนพระ/เณร<br>บาทหลวง<br>3. ภาษาพื้นบ้าน<br>4. ประเพณีที่สำคัญ<br>5. ความเชื่อต่างๆ(ศาลคาบูนู)   | 1. ผู้นำชุมชน<br>2. ผู้อาวุโส<br>3. ชาวบ้าน                                       | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>บร. 1<br>2. ศึกษาจากเอกสาร<br>3. สังเกต |

## ตารางที่ 1 (ต่อ)

| ตัวชี้วัด                        | ข้อมูลที่ต้องการ  | แหล่งข้อมูล                                    | วิธีการเก็บข้อมูล  |
|----------------------------------|---|--|--|
| C5 - โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร | 1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว, ศาลาประชาคม, ไปรษณีย์ ฯลฯ<br>2. จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ | 1. ผู้นำชุมชน<br>2. หมู่บ้าน                   | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>บร. 1<br>2. สังเกต   |
| C6 - ความเข้มแข็งของชุมชน        | 1. ความสามัคคี<br>2. ความซื่อสัตย์<br>3. การช่วยเหลือกัน<br>4. การยกย่องคนทำความดี  | 1. ชาวบ้าน                                     | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>บร. 2 ครั้งที่ 1<br>(มาจากข้อมูลดิบ<br>สัมภาษณ์ 30 ครั้ว<br>เรือน) |
| ระดับรายบุคคล                    |   |  |  |
| C7 - อาชีพเดิม                   | 1. อาชีพหลัก/รอง<br>2. ผลการประกอบอาชีพเดิม (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่)<br>3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ   | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>บร. 11<br>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม                                     |

## ตารางที่ 1 (ต่อ)

| ตัวชี้วัด                                | ข้อมูลที่ต้องการ   | แหล่งข้อมูล                                    | วิธีการเก็บข้อมูล                           |
|--|--|--|---|
| C8 – สภาพการอยู่อาศัย                    | 1. มีบ้านเป็นของตัวเองหรือไม่ ถ้าไม่มีพักอาศัยอย่างไร                                    | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ | 1. สัมภาษณ์<br>2. สังเกต                    |
| C9 – หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน | 1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน<br>2. สาเหตุของการมีหนี้สิน<br>3. แหล่งเงินกู้ | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ | 1. สัมภาษณ์ตามบร.11<br>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม |

## 2. การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

| ตัวชี้วัด                                     | ข้อมูลที่ต้องการ  | แหล่งข้อมูล   | วิธีการเก็บข้อมูล                               |
|---|---|---|---|
| <b>ระดับหมู่บ้าน</b>                          |   |   |   |
| II - นโยบาย ระเบียบ<br>แนวทางปฏิบัติ          | 1. รายละเอียดของ<br>ระเบียบสำนักนายกฯ<br>2. รายละเอียดของ<br>ระเบียบกองทุนฯ | 1. ระเบียบสำนักนายกฯ<br>2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง<br>กับกองทุนหมู่บ้าน<br>และชุมชนเมืองแห่ง<br>ชาติ | 1. ศึกษาจากเอกสาร                               |
| I2 - คณะกรรมการ<br>กองทุนหมู่บ้าน             | 1. จำนวน<br>2. คุณสมบัติ<br>3. วิธีการได้มา<br>4. การพ้นจากตำแหน่ง          | 1. คณะกรรมการกอง<br>ทุนหมู่บ้าน<br>2. ระเบียบกองทุน<br>หมู่บ้าน                                   | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>พร.4<br>2. ศึกษาจากเอกสาร     |
| I3 - เงินกองทุน 1 ล้าน<br>บาท                 | 1. วันที่ได้รับอนุมัติ<br>2. การเก็บรักษาเงิน                               | 1. คณะกรรมการกอง<br>ทุนหมู่บ้าน   | 1. สัมภาษณ์                                     |
| I4 - เงินทุนสะสมอื่นๆ                         | 1. ประเภท/จำนวน/ที่มา<br>และการเก็บรักษา<br>เงินทุนสะสมอื่นๆ                | 1. คณะกรรมการกอง<br>ทุนหมู่บ้าน   | 1. สัมภาษณ์<br>2. ศึกษาจากเอกสาร                |
| <b>ระดับรายบุคคล</b>                          |   |   |   |
| I5 - จำนวนเงินกู้ได้รับ<br>อนุมัติ            | 1. จำนวนเงินกู้รับ  | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน<br>ที่ได้รับอนุมัติเงิน   | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>พร.11                         |
| I6 - จำนวนเงินลงทุน<br>นอกเหนือจาก<br>เงินกู้ | 1. จำนวนเงินลงทุนนอก<br>เหนือจากเงินกู้<br>2. ที่มาของเงินทุน               | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน<br>ที่ได้รับเงินกู้   | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>พร.11<br>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม |
| I7 - วัตถุประสงค์การ<br>กู้เงินตามโครงการ     | 1. วัตถุประสงค์การกู้<br>เงินตามโครงการ                                     | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน<br>ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้  | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>แบบ พร.11                     |

3. การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3  
 ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

| ตัวชี้วัด                       | ข้อมูลที่ต้องการ  | แหล่งข้อมูล  | วิธีการเก็บข้อมูล                              |
|---------------------------------|---|--|--|
| <b>ระดับหมู่บ้าน</b>            |   |  |  |
| PC1 – ระบบบัญชี<br>กองทุน       | 1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ<br>(จำนวนเล่ม)<br>2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชี<br>ลูกหนี้, บัญชีดุลเงิน<br>สัจจะ<br>3. ผู้จัดทำ<br>5. ปัญหาอุปสรรคในการ<br>จัดทำ | 1. คณะกรรมการกอง<br>ทุนหมู่บ้าน<br>2. บัญชีกองทุน                                | 1. สัมภาษณ์<br>2. ศึกษาจากเอกสาร               |
| PC2 – การคัดเลือกผู้กู้         | 1. หลักเกณฑ์ในการคัด<br>เลือกและเหตุผล<br>2. วิธีการคัดเลือกและ<br>เหตุผล<br>3. ปัญหาอุปสรรค  | 1. คณะกรรมการกอง<br>ทุน  | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>ปร.4<br>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม |
| <b>ระดับบุคคล</b>               |   |  |  |
| PC3 – การหาความรู้<br>เพิ่มเติม | 1. วิธีการหาความรู้เพิ่ม<br>เติม  | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน<br>ที่ได้รับอนุมัติ<br>เงินกู้                           | 1. สังเกตจากการ<br>เสวนาตามแบบ<br>ปร.6         |
| PC4 – การหาตลาด                 | 1. วิธีการหาตลาด<br>2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำ<br>ในการหาตลาด  | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน<br>ที่ได้รับอนุมัติ<br>เงินกู้                           | 1. สัมภาษณ์                                    |
| PC5 – การทำบัญชีใช้<br>จ่ายเงิน | 1. การจัดทำบัญชี<br>(ไม่มี/มี)<br>2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำ<br>การจัดทำบัญชี  | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน<br>ที่ได้รับอนุมัติ<br>เงินกู้<br>2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน | 1. สัมภาษณ์<br>2. ศึกษาจากเอกสาร               |

## 4. การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

| ตัวชี้วัด                       | ข้อมูลที่ต้องการ   | แหล่งข้อมูล   | วิธีการเก็บข้อมูล                           |
|---------------------------------|--|---|---|
| <b>ระดับหมู่บ้าน</b>            |  |   |   |
| PD1 – จำนวนสมาชิก<br>กองทุน     | 1. จำนวนสมาชิกเดิม<br>(ณ วันเริ่มตั้งกองทุน)   | 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน                         | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>บร.4                      |
|                                 | 2. จำนวนสมาชิกที่มีการ<br>เพิ่มขึ้น/ลดลง<br>(31 ก.ค 45)                                  | 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน                      | 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม<br>3. ศึกษาจากเอกสาร   |
|                                 | 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มเติม<br>ขึ้น/ลดลง   |   |   |
| PD2 – จำนวนผู้ได้รับ<br>เงินกู้ | 1. จำนวนครั้งที่มีการ<br>อนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง   | 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน                         | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>บร.4                      |
|                                 | 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้<br>ได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละ<br>ครั้ง                            | 2. บัญชีกลุ่มลูกหนี้                                | 2. ศึกษาจากเอกสาร                           |
|                                 | 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติ<br>ให้กู้ต่อจำนวนสมาชิก<br>กองทุนหมู่บ้านทั้งหมด<br>(31 ก.ค 45) |   |   |
| PD3 – ยอดเงินที่ให้กู้          | 1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอ<br>และยอดเงินที่ได้รับ<br>อนุมัติแต่ละครั้ง                       | 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน<br>2. บัญชีกลุ่มลูกหนี้ | 1. สัมภาษณ์ตาม<br>บร.4<br>2. ศึกษาจากเอกสาร |
|                                 | 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติ<br>ให้กู้ทั้งหมด (31 ก.ค. 45)                                    |   |   |
|                                 | 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ<br>จำแนกตาม บร.4 ข้อ 5<br>นับถึง 31 ก.ค. 45                |   |   |

## ตารางที่ 4 (ต่อ)

| ตัวชี้วัด  | ข้อมูลที่ต้องการ  | แหล่งข้อมูล  | วิธีการเก็บข้อมูล                        |
|--|---|--|--|
| PD4 – กองทุนสะสม   | 1. ยอดเงินกองทุนสะสมแยกประเภทตาม 17<br>2. การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสม   | 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน<br>2. บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม | 1. ศึกษาจากเอกสาร<br>2. ศึกษาจากเอกสาร   |
| PD5 – การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ (หลังจากทำ PC10) | 1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น<br>2. กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น<br>3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย       | 1. บัณฑิตกองทุน  | 1. รายงานการปฏิบัติงานของบัณฑิต (ตัวเอง) |
| PD6 – การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง                     | 1. ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน<br>2. ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน | 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน<br>2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน   | 1. สัมภาษณ์ตาม บร.10                     |

## ระดับรายบุคคล

PD7 – ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการ  
กู้

|                   |   |  |                            |
|-------------------|---|--|----------------------------|
| PD7.1 – ผลโดยตรง  | 1. ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ | 1. สัมภาษณ์<br>2. สังเกต   |
| PD7.2 – ผลโดยอ้อม | 1. ประสบการณ์<br>2. การยอมรับจากชุมชน       | 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติ        | 1. สัมภาษณ์<br>2. สัมภาษณ์ |

ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองบัว กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 4 ประการ ตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพีท์ ซึ่งมีตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลดังรายละเอียดในหัวข้อที่ 3 ข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน สามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่างๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้ทำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน ดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

| วัตถุประสงค์ในการประเมิน   | องค์ประกอบการประเมิน |                |                    |         |
|--|----------------------|----------------|--------------------|---------|
|  | C                    | I              | P                  | P       |
| 1. เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านหนองบัว บรรลุเป้าหมายต่อไปนี้มีมากน้อยเพียงใด                      |                      |                |                    |         |
| 1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก   |                      | I3<br>I4<br>I5 | PC2                | PD1-PD4 |
| 1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน  |                      | I2             | PC1,PC2            |         |
| 1.3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง การสร้าง ศักยภาพของตนเองและการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง |                      |                |                    |         |
| 1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและภูมิคุ้มกัน   |                      |                |                    | PD2-PD4 |
| 1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม  |                      | I5             |                    | PD5,PD6 |
| 2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมขีดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1  | C1-C9                | I1-I2<br>I5-I7 | PC1,PC2<br>PC3-PC5 |         |
| 3. เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ใดและทำให้เกิดความเชื่อมโยงภายใน  | I2 -I4               |                |                    | PD5     |



## และระหว่างหมู่บ้าน/ตำบล

4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตาม  
 ทิศนะของประชาชนและที่กำหนด โดยกองทุน  
 หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ C6

### 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

#### 6.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติได้แก่

- 1.1.1 การแจกแจงความถี่
- 1.1.2 การคำนวณค่าร้อยละ
- 1.1.3 ค่าเฉลี่ย
- 1.1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

#### 6.2 การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติได้แก่

- 6.2.1 การวิเคราะห์เนื่องจากการสัมภาษณ์
- 6.2.2 การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน มาแล้วแยกหัวข้อ ตามประเด็นที่ศึกษาวิจัย แล้วจึง  
 นำมาวิเคราะห์ จัดระบบโดยนำเสนอเป็นรายงานการวิจัยเรียงเรียงพรรณนา

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์และติดตามการประเมินโครงการ

หลังจากผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามข้อชี้วัดต่าง ๆ ซึ่งประยุกต์จากรูปแบบการประเมินชีพท์ โมเดล (Cipp Mode) เพื่อมาเพื่อมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการครั้งนี้ ผลการประเมินแบ่งได้เป็น 3 ตอน ด้วย

ตอนที่ 1. บริบทชุมชน

ตอนที่ 2. ผลการประเมินโครงการภาพรวม

ตอนที่ 3. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ ได้แก่

3.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านหนองบัว บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด

3.2 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการ

บรรลุเป้าหมายของกองทุน

3.3 เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่

3.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพ

จริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ

บริบทชุมชน

1. บริบทของประเทศ

1.1. ความยากจนของประเทศ

แม้ว่าเศรษฐกิจไทยภายใต้เข้มแข็งสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมจะทำให้รายได้เฉลี่ยต่อคนได้เพิ่มจากคนละ 2,106 บาท ในปี 2503 เป็น 68,000 ในปี 2538 แต่ถ่วงลงในตัวเลขเหล่านี้ คือ ความแตกต่างทางรายได้ ความร่ำรวยของคนกลุ่มน้อยและความยากจนของคนกลุ่มใหญ่ ช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนจนและคนรวยออกไปทุกปี โดยอย่างยิ่งช่องว่างระหว่างคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับคนกรุงเทพฯ

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMES)

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง

1.3 นโยบายการสร้างรายได้ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้วยการสร้างรายได้ โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชน ในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค การนำผลผลิตที่เหลือจากการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน

1) ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเกษตร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานและส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ทำกินโดยพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

2) ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีนโยบายหลายด้านดังนี้

ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมโดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาไทย ศักยภาพการผลิตและการตลาดเสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานพัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรม ให้สอดคล้องกับการพัฒนาส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินงานของกองทุนร่วมทุนระบบค้ำประกันสินเชื่อสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ๆ ในภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

3) ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

พัฒนาภาคบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านการเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.4 นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMES) ให้มีความเข้มแข็งพร้อมไปกับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประชาชน ในระยะยาวโดยดำเนินการดังนี้

1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงอนุมัติการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแปลสภาพเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นธนาคาร

2) มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดการปล่อยสินเชื่อให้กับ SME

3) ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME เฉพาะผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท จากอัตราภาษีปัจจุบัน 30 % เป็นดังนี้

- SME มีกำไรไม่เกิน 1 ล้าน เสียภาษี 20 %
- SME กำไรไม่เกิน 1-3 ล้านบาท เสียภาษี 25 %

- SME กำไร 3 ล้านบาทขึ้นไป เสียภาษี 30 %

### 1.5 สภาวะแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากรายงานของธนาคารโลก ปี 1999/2000 พบว่าได้มีการพูดถึงการพัฒนาแบบยั่งยืน เนื่องจากในช่องทศวรรษ (1972-1992) ที่ผ่านมามีปัญหาเกิดขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศ เช่น ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมของชุมชนปรากฏการณ์อื่น ๆ ที่เห็นได้ชัด คือ การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โรคมุมิแพ้ มะเร็ง หอบหืด ทางเดินหายใจ การใช้สารเคมี ในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรกรรม

#### ตารางที่ 6 ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเหตุผลหลัก

| ปัญหา                              | สาเหตุหลัก  |
|------------------------------------|---|
| 1. มลพิษ                           | - การปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ  |
| 2. การสูญเสียของพืชและสัตว์        | - การเปลี่ยนแปลงในการใช้ที่ดิน (การพัฒนาการทำลายป่า) การเพิ่มขึ้นของประชากรและการจับปลาในเขตหวงห้าม |
| 3. ความเสื่อมโทรมของดิน            | - ปัญหาประชากร, การพัฒนา, การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ   |
| 4. การหมดสิ้นไปของน้ำ              | - การใช้น้ำแบบไม่ยั่งยืน, การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ   |
| 5. การหมดสิ้นไปของทรัพยากรหลายชนิด | - เชื้อเพลิงจากถ่านหิน, แร่ธาตุต่างๆ  |
| 6. ปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ           | - การกำจัดของเสีย, การจราจร   |
| 7. มลพิษจากสารพิษ                  | - สารหนัก, สารกัมมันตรังสี, สารเคมีภาคการเกษตร  |

ที่มา: เศรษฐศาสตร์การพัฒนา. เอกสารการสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544

### 1.6 ความเคียดกรุ่นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

การสถาปนาระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ที่วางพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์แบบเมืองแม่และเมืองบริวาร ทำให้ประเทศไทยพึ่งพาประเทศที่เป็นเมืองแม่ หรือศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นตลาดนำเข้า สินค้าอุตสาหกรรมหนัก ( เทคโนโลยี ) และทำหน้าที่ผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม การประกอบชิ้นส่วนที่ใช้แรงงานเป็นหลักมีมูลค่าเพิ่มไม่สูงมากนัก ก่อให้เกิดดุลการค้า การขาดเงินออมภายในประเทศ การเป็น

หนี้สินต่างประเทศ การพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้น การขาดดุลการค้าของประเทศ ไทยนำไปสู่ปัญหาเงินทุนระหว่างประเทศหรือเงินรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักค้า ประกันเงินบาท ยังขาดดุลมากก็หมายความว่า เงินตราต่างประเทศยิ่งร่อยหรอ ปี 2538-2539 ที่เงิน ตราสำรองยังสูงอยู่ระดับ 35,000-39,000 ล้านดอลลาร์นั้น ปัจจัยค้ำจุนวงเงินสำรองที่สำคัญคือ เงิน กู้ยืมจากต่างประเทศทั้งการกู้ยืมภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งปรากฏว่าเมื่อสิ้นปี 2539 วงเงินกู้ยืมสูงถึง ประมาณ 90,000 ล้านดอลลาร์ ของเอกชน 72,000 ล้านดอลลาร์ ของรัฐ 18,000 ล้านดอลลาร์ เมื่อถึง กำหนดชำระหนี้โดยเฉพาะหนี้ระยะสั้นที่ต้องชำระในปี 2540-2541 มีอยู่ถึงประมาณ 48,000 ล้านดอลลาร์ (ทั้งหมดเป็นหนี้ของเอกชน) มีผลทำให้ค่าเงินบาทต่ำลง จึงนำไปสู่ภาวะวิกฤตทางการเงิน จึงทำให้ประชาชนในประเทศเกิดความเดือดร้อน และการเป็นหนี้ โดยเฉพาะชาวชนบทตลอดจน ปัญหาอื่นๆ ที่ตามมา ภาคการเกษตรจึงมีปัญหา เกษตรกรมีหนี้สินมาก มีการลงทุนน้อยฐานการ ออมไม่มี

1.8 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลว ของท้องถิ่น

ในส่วนของชนบทไทยซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศนั้น ความล้มเหลวที่เกิดขึ้น จากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านใน ชนบทและประเทศในลักษณะของการล้มสลายทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทำให้สถาบันครอบครัวล้ม สลาย ทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่น ไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปทำงานที่ต่าง ประเทศ ไปเป็นโสเภณี เป็นกรรมกรเด็ก ความล้มสลายทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบทและความล้ม สลายของสถาบันครอบครัวย่อมทำลายชีวิตของชุมชนเอง เพราะผู้คนเคลื่อนย้ายคะเกือกตะกายเอา ตัวรอด ชีวิตในเมืองเป็นชีวิตที่ปราศจากชีวิตแบบชุมชน เป็นชีวิตเดี่ยวดายของแต่ละครอบครัว เป็น ชีวิตที่ทอดทิ้งคนแก่ เด็ก คนป่วย เป็นสาเหตุให้มีการทำลายสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศชาวบ้านที่ ยากจน เป็นหนี้สินข่มตออยู่ในสภาพหน้ามือและทำให้ได้ทุกอย่าง แม้แต่จะเผาป่า นुकเบิกเข้าไป ปลุกมันสำปะหลัง ปลุกอ้อย ทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้

ความล้มเหลวของการพัฒนาได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวบ้านชนบท พร้อมกับได้ จุดประกายให้ชาวบ้านหลายแห่งที่เคยวิ่งเคยตามทิศทางเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้หันมามอง สภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตนเอง และหวนนึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนรุ่นพ่อ แล้วเริ่ม สร้างฐานการผลิตของตัวเองภายในหมู่บ้านรวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะในรูป แบบของประชาคมจากสภาพของปัญหาของการพัฒนาประเทศดังกล่าว จำเป็นต้องมีการรวมพลัง สร้างสรรค์สังคมใหม่ ด้วยความสมัครสมาน โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ออกแบบพัฒนาอย่างกว้างขวาง

## 1.9 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

1) แม้ว่าสถานะเศรษฐกิจจะตกต่ำกลุ่มนักการเมืองหรือกลุ่มคนรวยมักที่จะนิยมสินค้าจากต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ตลอดจนการท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งทำให้เงินตราของประเทศรั่วไหลออกนอกประเทศเป็นจำนวนมากจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ซึ่งสังคมเมืองมักเน้นด้านวัตถุนิยมมีการดิ้นรนขวนขวายแข่งขันตลอดเวลาไม่เห็นความสัมพันธ์ทางจิตใจ สมาคมเมืองได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเข้ามาและเป็นศูนย์กลางความเจริญจึงทำให้ได้รับอารยธรรมและขนบธรรมเนียมของต่างประเทศได้ง่าย จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว

2) ปัจจัยที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ประเพณีวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน และความศรัทธาในทางศาสนา การศึกษาหาความรู้ ทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนที่ใช้สำหรับสัญจร และการขนส่งสินค้า สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ แต่ปัจจัยที่มีความสูงสุด ได้แก่ เศรษฐกิจชุมชน  
บริบทท้องถิ่น

### 1. ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองบัวเป็นหมู่บ้านเก่าแก่มามีมาตั้งแต่สมัยโบราณไม่ได้มีการจดบันทึกไว้ว่าอยู่ในสมัยใดและมีอายุกี่ปีมาแล้ว บ้านหนองบัวเป็นหมู่บ้านที่มีหนองน้ำขนาดใหญ่และมีบัวสีขาวยกขึ้นเต็มไปหมดเป็นหนองน้ำเก่าแก่ที่ใช้ในการอุปโภค บริโภคของชาวบ้านหนองบัว บ้านหนองบัวเคยเป็นที่ตั้งของอำเภอจันทิก ต่อมาเกิดโรคไข้มาเลเรียขึ้นทำให้คนล้มตายเป็นจำนวนมากและคนที่ป่วยไข้มาเลเรียที่รอดตายก็จะมีผมเป็นสีขาว จากสาเหตุดังกล่าวหลวง จงสรสิทธิ์ นายอำเภอในสมัยนั้น ได้ย้ายอำเภอไปอยู่ที่สีคิ้ว จึงกลายเป็นอำเภอสีคิ้วในปัจจุบัน

บ้านหนองบัวสมัยก่อนจะรวมกับบ้านหนองขอน (ซึ่งปัจจุบันแยกไปอยู่ ต. คลองไผ่) และบ้านซับสมบูนูร์ (ปัจจุบันแยกออกไปเป็นบ้านซับสมบูนูร์ ต. ลาดบัวขาว) ประมาณ พ.ศ. 2492 มีการสำรวจสำมะโนครัวครั้งแรกทั่วประเทศบ้านหนองบัวมีประมาณ 250 - 260 หลังคาเรือน (รวมบ้านหนองขอนและ บ้านซับสมบูนูร์) ประมาณ พ.ศ. 2510 มีการแยกหมู่บ้านหนองขอนออกจากบ้านหนองบัวชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมและมีการอพยพมาหาแหล่งทำมาหากินในหมู่บ้านหนองบัว ซึ่งอพยพมาจาก บ้านโนนสูง บ้านนุ่ง สีคิ้ว สูงเนิน จันทิก บ้านฝ้าย บ้านมะเกลือเก่า ฯลฯ อาชีพเดิมของชาวบ้านหนองบัวคือ อาชีพทำการเกษตร ได้แก่ ทำไร่ละหุ่ง ทำนา ปลูกข้าวโพด อาชีพตัดไม้เพราะสมัยก่อนมีโรงเลื่อยในหมู่บ้าน อาชีพตีหินไปทำรางรถไฟ อาชีพทำฟืน หลาใช้เป็นเชื้อเพลิงรถไฟ อาชีพหาของป่าขายและล่าสัตว์ป่าขาย ปัจจุบันอาชีพเหล่านี้หมดไปเนื่องจากมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทำให้ป่าถูกทำลายเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย คงเหลือแต่อาชีพทำการ

เกษตรที่ยังคงเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านหนองบัว ในอดีตหมู่บ้านหนองบัวยังไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา ถนนก็เป็นทางเกวียน

ปัจจุบันหมู่บ้านหนองบัวมีการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคดังนี้

ถนนระหว่างมิตรภาพ-หมู่บ้านหนองบัว เป็นถนนหินคลุก เมื่อ พ.ศ.2543 ยาว 1,600 เมตร

ถนนในหมู่บ้านเป็น เป็นคอนกรีต เมื่อ พ.ศ.2528 ยาว 2,600 เมตร

ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อประมาณ พ.ศ.2494

ประปาหมู่บ้าน สร้างเมื่อ พ.ศ.2518

จำนวนประชากรของหมู่บ้านหนองบัวมีทั้งหมด 693 คน แบ่งเป็นชาย 323 คน หญิง 370 คน จำนวนครัวเรือน 338 ครัวเรือน 172 หลังคาเรือน

## 2. สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

### 1) ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองบัวตั้งอยู่บนพื้นที่ 5,000 ไร่เศษ ส่วนใหญ่เป็นที่นา ที่สวน และที่ไร่ หมู่บ้านหนองบัวมีลำตะคองไหลผ่าน มีถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน

### 2) อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น

หมู่บ้านหนองบัวมีอาณาเขตติดต่อกับ 4 หมู่บ้านด้วยกันคือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านหนองขอน ต. คลองไผ่

ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านชัยสมบูรณ์ ต. ลาดบัวขาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านโนนสว่าง ต. ลาดบัวขาว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านคลองไผ่ ต. คลองไผ่

## 3. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

การประกอบอาชีพ

ทำนา 52 ครอบครัวยุ รับราชการ 7 ครอบครัวยุ

ค้าขาย 13 ครอบครัวยุ รับจ้าง 50 ครอบครัวยุ

ทำสวน 50 ครอบครัวยุ ทำไร่ 44 ครอบครัวยุ

เลี้ยงสัตว์ 12 ครอบครัวยุ

ชาวบ้านที่มีอาชีพทำนาแต่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองมี 14 ครอบครัวยุ

ครอบครัวยุที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

จำนวน 1- 5 ไร่ มีจำนวน 19 ครอบครัวยุ

6- 10 ไร่ มีจำนวน 12 ครอบครัวยุ

11- 12 ไร่ มีจำนวน 21 ครอบครัวยุ

13- 50 ไร่ มีจำนวน 32 ครอบครั

50 ไร่ขึ้นไป มีจำนวน 3 ครอบครั

จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้านหนองบัว

ร้านขายของชำ จำนวน 2 ร้าน

ร้านขายของชำและของสด จำนวน 9 ร้าน

ร้านขายอาหารและก๋วยเตี๋ย จำนวน 2 ร้าน

หมู่บ้านหนองบัวมีโรงสี 1 โรง ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน

โรงเรียนในหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองบัวในอดีตมีโรงเรียนประชาบาล ซึ่งอาศัยศาลาวัดเป็นที่ศึกษา สอนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น โดยมีครู 1 คน คือ ครูทองดี ต่อมาได้มีการตั้งโรงเรียนขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2478 โดยเปิดสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ต่อมาได้มีระดับอนุบาลเพิ่มขึ้นมา มีครูทั้งหมด 7 คน จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 1 คน และปริญญาตรี 6 คน จำนวนนักเรียน

|             |    |        |        |    |    |
|-------------|----|--------|--------|----|----|
| ชั้นอนุบาล1 | มี | 1 ห้อง | มีเด็ก | 10 | คน |
| ชั้นอนุบาล2 | มี | 1 ห้อง | มีเด็ก | 6  | คน |
| ชั้น ป. 1   | มี | 1 ห้อง | มีเด็ก | 13 | คน |
| ชั้น ป.2    | มี | 1 ห้อง | มีเด็ก | 11 | คน |
| ชั้น ป. 3   | มี | 1 ห้อง | มีเด็ก | 19 | คน |
| ชั้น ป. 4   | มี | 1 ห้อง | มีเด็ก | 6  | คน |
| ชั้น ป. 5   | มี | 1 ห้อง | มีเด็ก | 6  | คน |
| ชั้น ป. 6   | มี | 1 ห้อง | มีเด็ก | 9  | คน |

รวมนักเรียนทั้งหมด 80 คน

ในหมู่บ้านไม่มีผู้อ่านหนังสือ ไม่ออกมีสมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวม 68 คน

|     |                 |    |    |                   |    |    |
|-----|-----------------|----|----|-------------------|----|----|
| คือ | ระดับประถมศึกษา | 15 | คน | ระดับมัธยมศึกษา   | 48 | คน |
|     | นักศึกษาผู้ใหญ่ | 1  | คน | สูงกว่าระดับมัธยม | 4  | คน |

ในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องการศึกษาเนื่องจากพ่อแม่ส่งลูกไปเรียนในระดับอนุบาลแลประถม นอกหมู่บ้านกันเยอะมากเพราะกลัวว่าลูกจะไม่ได้เรียนต่อในโรงเรียนที่ต้องการเนื่องจากเขตการศึกษาบังคับจึงส่งลูกไปเรียนทำให้จำนวนนักเรียนที่ศึกษาในหมู่บ้านมีจำนวนลดลงมาก

สุขภาพอนามัย

ในอดีตหมู่บ้านหนองบัวไม่มีแพทย์ หรือสาธารณสุขคอยดูแลเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยจึงทำให้ชาวบ้านล้มตายด้วยโรคไข้มาเลเรีย และอหิวาตกโรค เป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านบางครอบครัว



ต้องอพยพออกไปอยู่ที่อื่น แต่เป็นที่แปลกใจคนที่ล้มตายมักจะเป็นคนที่อพยพมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน แต่สำหรับชาวบ้านที่อยู่ดั้งเดิมกลับไม่เป็นอะไรเลย ในการเจ็บไข้แต่ละครั้งก็จะรักษาตนเองตามแบบโบราณใช้สมุนไพรบ้าง ใช้หมอสืบบ้าง แต่ปัจจุบันได้มีความเจริญทางด้าน การแพทย์และสาธารณสุข มีโรงพยาบาลใกล้บ้าน คือ โรงพยาบาลสีคิ้ว และ สถานีอนามัยบ้านใหม่สำโรง ซึ่งก็อยู่ใกล้บ้านเป็นสถานที่ให้การรักษาเมื่อชาวบ้านป่วยไข้ นอกจากนี้ยังมีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าหรือบัตร 30 บาททุกโรค เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านในเรื่องของค่าใช้จ่าย และยังให้บริการสาธารณสุขเคลื่อนที่เข้ามาตรวจรักษาโรคฟรีถึงหมู่บ้านในบางโอกาสที่สำคัญ ปัจจุบันถึงแม้จะมีโรงพยาบาลหรืออนามัยใกล้บ้านก็ยังเป็นปัญหากับชาวบ้านอยู่ในเรื่องของการเดินทางในตอนกลางวันไม่ค่อยจะมีปัญหาสักเท่าไร แต่ในตอนกลางคืนการเดินทางไปหาหมอ ก่อนข้างลำบาก ชาวบ้านจึงอยากให้มีสถานีอนามัยในหมู่บ้านเพื่อจะได้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปรักษาที่อื่น หมู่บ้านหนองบัวได้รับเกียรติให้เป็นหมู่บ้านสุขภาพดีถ้วนหน้า จากกระทรวงสาธารณสุข

### 1.2.3. วัฒนธรรมประเพณีและภาษา

วัดหนองบัวหรือวัดปทุมอรุณศิริ นับได้ว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจทางศาสนาและเป็นวัดเก่าแก่อันโอศิต ปัจจุบัน มีพระสงฆ์ 3 รูป และเด็กวัด 1 คน และ พระพุทธรูปเก่าแก่ที่ชาวบ้านนับถือคือ หลวงพ่อทอง ซึ่งนำมาจากวัดสะแกขะเปะของชาวบ้านหนองบัวที่สำคัญในแต่ละเดือนพอสรุปได้ดังนี้

เดือนมกราคม ทำบุญประเพณี มีการทำบุญกลางบ้านเนื่องในวันวันขึ้นปีใหม่ทุกปี

เดือนกุมภาพันธ์ ทำบุญประเพณี วันมาฆบูชา และมีการเวียนเทียน

เดือนมีนาคม ทำบุญประเพณี เทศมหาชาติ

เดือนเมษายน ทำบุญประเพณี แห่หลวงพ่ทอง 3 วัน รดน้ำดำหัว ผู้เฒ่าผู้แก่ เนื่องในวัน

สงกรานต์

เดือนพฤษภาคม ทำบุญประเพณี วันวิสาขบูชา และมีการเวียนเทียน

เดือนกรกฎาคม ทำบุญประเพณี วันอาสาฬหบูชา และถวายเทียนพรรษา เนื่องในวันเข้า

พรรษา

เดือนสิงหาคม ทำบุญประเพณี ตักบาตรทำบุญเนื่องในวันแม่แห่งชาติ

เดือนตุลาคม ทำบุญประเพณี ตักบาตรเทโวเนื่องในวันออกพรรษา

เดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณี ลอยกระทง และทอดกฐิน

เดือนธันวาคม ทำบุญประเพณี ทำบุญตักบาตรเนื่องในวันพ่อแห่งชาติ

ซึ่งประเพณีต่างๆ เหล่านี้จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้มีศาลปู่ตาให้ชาวบ้านได้สักการะเป็นประจำทุกปี ภาษาที่ชาวบ้านใช้คือ ภาษาโคราช ภาษาอีสาน และภาษาไทย

โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรทางธรรมชาติ

### 1) จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน

ในอดีตยังไม่มีระบบสาธารณูปโภค แต่ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งปะปาหมู่บ้านมีไฟฟ้า ทุกหลังคาเรือน และทุกหลังคาเรือนมีส่วนที่ถูกหลักสุขาภิบาล มีภาชนะเก็บน้ำฝน มีหอกระจายข่าว 2 แห่งแต่ที่ชาวบ้านต้องการและกำลังดำเนินการติดตั้งอยู่ยังไม่แล้วเสร็จคือ โทรศัพท์สาธารณะ และ โทรศัพท์บ้าน

### 2) ทรัพยากรทางธรรมชาติ

ในอดีตหมู่บ้านหนองบัวจะเต็มไปด้วยป่าไม้ และมีสัตว์ป่าเช่นแก้งมาอาศัยอยู่ พื้นที่สวนใหญ่ยังไม่มีคนจับจอง เมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้นและมีการอพยพมาหาแหล่งทำมาหากินใน หมู่บ้านหนองบัวมากขึ้น ได้มีการจับจองที่ดินทำกิน และตัดไม้เพื่อสร้างบ้านเรือนอาศัย ส่วนหนึ่งก็ตัดไม้เพื่อมาทำฟืนหลา ขายให้กับรถไฟเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง จึงทำให้ป่าหมดไป กลายเป็นที่อยู่อาศัย และที่ทำกินของชาวบ้าน ปัจจุบันสภาพอากาศแห้งแล้งมาก ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ชาวบ้านรวมทั้งผู้ใหญ่จึงช่วยกันปลูกป่าขึ้นในพื้นที่สาธารณะก็คือ วัดบ้านหนองบัว และ โรงเรียนบ้านหนองบัว ปัจจุบันมีป่าในวัด 2 ไร่ และป่าเอนกประสงค์ในหมู่บ้าน 19 ไร่ และยังจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์ป่าและ ถ้ำคลองด้วย

แหล่งน้ำนับว่ามีความสำคัญมากในอดีตจะมีลำตะคลองซึ่งเป็นน้ำที่ไหลมาจากเขาใหญ่ มีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่สุดในการอุปโภค บริโภค และการทำการเกษตรของชาวบ้าน ต่อมาได้มีการสร้างเขื่อน จึงทำให้ปลาและสัตว์น้ำบางชนิดหายไป เมื่อมีการปล่อยน้ำจากเขื่อนแต่ละครั้งก็จะกัดเซาะตลิ่งให้ทรุดตัวลงมา จนปัจจุบันลำตะคลองก็ยังเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของชาวบ้านกันอยู่ และได้มีการขุดบ่อน้ำบาดาลขึ้นมา 3 บ่อ สระน้ำ 40 บ่อ และอ่างเก็บน้ำ 1 แห่ง ที่สามารถใช้น้ำได้ตลอดปี

หมู่บ้านหนองบัว สภาพดิน จะเป็นดินเหนียว ซึ่งเป็นดินที่เหมาะสมในการทำนา ดินเหนียวปนทราย ร่วนปนทราย จะเหมาะในการทำสวนส่วนใหญ่จะทำสวนลำไย และสวนมะม่วง และดินทราย ซึ่งเป็นดินที่เหมาะสมในการทำไร่ โดยเฉพาะ ไร่มันสำปะหลัง

### ความเข้มแข็งของชุมชน

หมู่บ้านหนองบัวเป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งสามารถวัดได้จากความสามัคคีของชาวบ้านที่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านเป็นอย่างดี มีความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี โดยเฉพาะมีผู้นำที่มีคุณธรรม มีความยุติธรรม มีความรู้ความสามารถ และชาวบ้านยังช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น โดยมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับรู้อาสาสมัครเป็นประจำทุกเดือน ชาวบ้านสามารถหาความรู้ ข่าวสารบ้านเมืองโดยหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเป็นประจำทุกวันๆ

ละ 1 ครั้ง ครอบครัวมีอาชีพ สร้างรายได้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัว และรักใคร่ปรองดองกันเป็นอย่างดี

#### ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ในอดีตยังไม่มีการเมืองหรือการปกครองอะไร จะต่างคนต่างอยู่ ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ 2457 ได้มีกำนันผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ กำนันฮ็อค แห่งจันทิก ซึ่งเป็นลูกของหลวงแพ่ง

ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นาย กมล เลิศพานิช การปกครอง ใช้ระบบประชาธิปไตย มีองค์การบริหารส่วนตำบล ( อบต. ) ในหมู่บ้าน 2 ท่าน คือ นางอรษา ไปรังจันทิก และนายอุทัย ปทุมศรี ผู้ใหญ่บ้านจะมีการจัดประชุมชาวบ้านเป็นประจำทุกเดือน เพื่อเผยแพร่ข่าวสารจากทางราชการและรับทราบปัญหาของประชาชนในหมู่บ้านเพื่อช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหา

#### อาชีพเดิม

ในอดีตอาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านก็คือ อาชีพเกษตรกรรมมีการทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ทำพื้หนลา ซึ่งรายได้ก็ไม่มากนักมีพออยู่พอกิน ปัจจุบันอาชีพทำพื้หนลาได้หายไป เนื่องจากป่าหมด และรถไฟเล็กใช้พื้ แต่อาชีพเกษตรกรรมก็ยังคงอยู่ และได้มีอาชีพอื่นๆ เกิดขึ้นมากมายเช่น พนักงานโรงงาน เนื่องจากมีการสร้างโรงงาน ขึ้นใกล้หมู่บ้าน อาชีพ แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร อาชีพพรมเช็ดเท้า รับราชการ พนักงานบริษัท ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่พอใช้จ่าย เนื่องจาก ของใช้อุปโภค บริโภค ก็มีราคาสูงขึ้นด้วย และยังอาชีพเกษตรกรจะมีรายได้น้อยเนื่องจากปัญหาภัยแล้งผลผลิตที่ได้ก็น้อยแต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะประกอบอาชีพหลายๆ อย่างจึงทำให้มีรายได้ต่อปี โดยสรุปรวมทั้งหมดประมาณ

|                      |                 |
|----------------------|-----------------|
| 1,000 – 5,000 บาท    | มี 5 ครอบครัว   |
| 5,001 – 10,000 บาท   | มี 22 ครอบครัว  |
| 10,001 – 20,000 บาท  | มี 222 ครอบครัว |
| 20,001 – 30,000 บาท  | มี 64 ครอบครัว  |
| 30,001 – 50,000 บาท  | มี 20 ครอบครัว  |
| 50,001 – 100,000 บาท | มี 5 ครอบครัว   |

จากรายได้ของประชากร จะเห็นได้ว่าสามารถที่จะเลี้ยงครอบครัวได้แต่สำหรับผู้ออกจน คนชรา ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ในหมู่บ้านจะมีกองทุนเพื่อสังคมช่วยเหลือ

พ. ศ 2457 คือ กำนันฮ็อค เป็นลูกชายของหลวงแพ่ง ซึ่งในหมู่บ้านจะมีนามสกุล แพ่งจันทิก อยู่เป็นจำนวนมาก จากนั้นได้มีการอพยพเพื่อมาจับจองแหล่งทำมาหากินจากบ้านอื่น เช่น โนนสูง ,บ้านบุง ลีควิว , สูงเนิน , จันทิก , บ้านฝ้าย , มะเกลือเก่า ฯลฯ

#### สภาพการอยู่อาศัย

หมู่บ้านหนองบัวมีสภาพการอยู่อาศัยกันแบบเรียบง่ายเอื้อเพื่อเผื่อซึ่งกันและกันชาวบ้านส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง มีส่วนน้อยที่พักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง

หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน โดยเฉลี่ยแล้วชาวบ้านหนองบัวจะมีหนี้สินประมาณ 10,000 - 50,000 บาท ซึ่งกู้จากสหกรณ์ ธกส. กองทุนกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านหนองบัว กองทุน SIF และเงินกู้นอกระบบ

### ผลการประเมินโครงการภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวม มีดังนี้

#### 1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

##### 1.1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่านโยบาย กองทุนหมู่บ้านนั้นเป็นนโยบายที่ทางรัฐบาลจะใส่ใจปัญหาเศรษฐกิจและลดความยากจน พร้อมทั้งนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ประชาชน ชาวบ้านมีความเข้าใจในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

2) เงิน 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านหนองบัวได้รับอนุมัติเมื่อ วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2544 เก็บรักษาโดยธนาคารออมสิน สาขาสิคิ้ว จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่า เงิน 1 ล้านบาท ที่ทางรัฐบาลให้มานั้นคือ เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการสนับสนุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน ซึ่งมีจุดเด่นคือ เป็นเงินที่ช่วยพัฒนาอาชีพของชาวบ้านให้มีเงินทุนในการสร้างงาน สร้างรายได้ จุดด้อยคือชาวบ้านนำไปเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของโครงการ

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการจำนวน 15 คน และจัดเวทีชาวบ้านพบว่าชาวบ้านมีความเข้าใจว่าคณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนคือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ มีความรับผิดชอบและสามารถบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

##### 4) เงินทุนสะสมอื่นๆ มียอดเงินดังนี้

- เงินฝากสัจจะ จำนวน 86,216.01 บาท
- เงินค่าหุ้นและค่าสมัคร จำนวน 6,920 บาท

ทั้ง 2 เงินนี้ได้มาจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัว เก็บรักษาโดยฝากธนาคารออมสิน สาขาสิคิ้ว

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านหนองบัว บัญชีที่จัดทำมีทั้งหมด 9 เล่ม ดังนี้

- ทะเบียนงบบุคลากรกองทุนหมู่บ้าน
- ทะเบียนงบรายได้-ค่าใช้จ่ายกองทุนหมู่บ้าน
- ทะเบียนรายรับ-รายจ่ายกองทุนหมู่บ้าน
- สมุดบัญชีรายรับกองทุนหมู่บ้าน
- สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุนหมู่บ้าน
- สมุดบัญชีรายรับ(ตั้งจะ)
- สมุดบัญชีรายจ่าย(ตั้งจะ)
- ทะเบียนคุมค่าของเงิน
- ทะเบียนคุมลูกหนี้รายบุคคล

บัญชีต่างๆเหล่านี้กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่รับหน้าที่จัดทำบัญชีเป็นผู้จัดทำ ซึ่งในช่วงแรกพบว่า กรรมการยังไม่เข้าใจการทำบัญชีเนื่องจากมีบัญชีหลายเล่ม หน่วยงานของรัฐจึงจัดให้มีการอบรมการทำบัญชีขึ้นหลายครั้งจนกรรมการกองทุนเข้าใจการทำบัญชีและสามารถจัดทำบัญชีได้

2) การคัดเลือกผู้ที่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ดูแลโดยพิจารณาจากคุณสมบัติ วัตถุประสงค์

และความเป็นไปได้ของโครงการ ระยะเวลาที่ผู้หลักค้ำประกัน จากการสังเกตและสัมภาษณ์สมาชิกทราบว่า คณะกรรมการปฏิบัติจริงเพราะเงินไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ดูแลเพราะฉะนั้นจึงต้องคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและมีประวัติในการดูแล

ผลการประเมินผลผลิตของของหน่วยระบบ A

1) จำนวนสมาชิกกองทุน พบว่า จำนวนสมาชิก ณ วันเริ่มตั้งกองทุนหมู่บ้าน จำนวน

สมาชิก 217 ราย ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 265 ราย เนื่องจากสมาชิกเห็นความสำคัญของกองทุนหมู่บ้านจึงทำให้ชาวบ้านมาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น

2) จำนวนผู้ได้รับเงินกู้ หมู่บ้านหนองบัว ได้มีการอนุมัติให้มีการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 มีผู้ยื่นขอกู้ 39 ราย อนุมัติให้กู้ 29 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 323,885 บาท

ครั้งที่ 2 มีผู้ยื่นขอกู้ 45 ราย อนุมัติให้กู้ 28 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 440,900 บาท

ครั้งที่ 3 มีผู้ยื่นขอกู้ 17 ราย อนุมัติให้กู้ 17 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 222,200 บาท

รวมผู้กู้ที่อนุมัติเงินกู้ทั้งหมด 74 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 986,985 บาท

- เงินฝากสัจจะ จำนวน 86,216.01 บาท
- เงินค่าหุ้นและค่าสมัคร จำนวน 6,920 บาท

จากจำนวนผู้กู้กับสมาชิกทั้งหมดจะเห็นได้ว่าจำนวนเงินกองทุนไม่เพียงพอกับสมาชิก ทำให้สมาชิกที่ขอกู้บางคนที่ได้รับอนุมัติได้เงินน้อยและบางคนต้องรอไปถึง 1 ปี จึงจะสามารถขอกู้ได้ จึงทำให้สมาชิกไปขอกู้เงินจากกองทุนอื่นในหมู่บ้านหรือนอกระบบ

- 3) ยอดเงินที่ให้กู้ทั้งสิ้น 986,985 บาท สามารถแบ่งตามกลุ่มอาชีพได้ดังนี้
- |                            |                                      |
|----------------------------|--------------------------------------|
| กลุ่มปลูกพืช               | จำนวน 37 ราย รวมเป็นเงิน 487,945 บาท |
| กลุ่มเลี้ยง                | จำนวน 20 ราย รวมเป็นเงิน 272,340 บาท |
| กลุ่มค้าขาย                | จำนวน 9 ราย รวมเป็นเงิน 101,700 บาท  |
| กลุ่มบริการ                | จำนวน 2 ราย รวมเป็นเงิน 20,000 บาท   |
| กลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือน | จำนวน 5 ราย รวมเป็นเงิน 85,000 บาท   |
| กลุ่มสร้างงาน              | จำนวน 1 ราย รวมเป็นเงิน 20,000 บาท   |

- 4) กองทุนสะสม แบ่งเป็น 2 กองทุน ดังนี้
- เงินฝากสัจจะ จำนวน 86,216.01 บาท
  - เงินค่าหุ้นและค่าสมัคร จำนวน 6,920 บาท

กองทุนสะสมเหล่านี้จะจัดสรรปันผลให้สมาชิก และปล่อยให้สมาชิกกู้

5) การเกิดเครือข่ายขององค์กรการเรียนรู้ มีกลุ่มอาชีพต่างๆทั้งระดับหมู่บ้าน และตำบล ที่สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกันและติดตามตรวจสอบร่วมกัน

6) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง จากการสัมภาษณ์การจัดเวทีชาวบ้านพบว่า สมาชิกสนใจการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆจากสมาชิกกลุ่มเดียวกันและต่างกลุ่มอาชีพ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปรึกษาปัญหาช่วยกันแก้ไขและนำไปพัฒนาปรับปรุงอาชีพของตนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวหน่วยระบบ B

1) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม คือ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์มาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ จุดเด่น เกี่ยวกับประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้คือ ผู้กู้มีประสบการณ์มาช้านานทำให้การกู้เงินไปประกอบกิจการของผู้กู้นั้นไม่ต้องประกอบกิจการใหม่เพียงแต่นำเงินกู้ที่ได้มา ไปเพิ่มหรือขยายกิจการของตน จุดด้อยเกี่ยวกับประสบการณ์ในการดำเนินการของผู้กู้คือ ผู้กู้มีการประกอบการในรูปแบบเดิมๆทำให้บางครั้งกิจการต้องขาดทุน

2) สภาพการอยู่อาศัยของสมาชิก ส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง บางรายพักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องซึ่งก็เป็นหลักแหล่ง

3) หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน จากการสัมภาษณ์สมาชิกกองทุนหมู่บ้านพบว่า สมาชิกยังคงมีหนี้สินเฉลี่ยครอบครัวละ 10,000-50,000 บาท จากการกู้เงินของสหกรณ์ ธกส กองทุนSIF กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต สาเหตุของการมีหนี้สินเนื่องมาจากชาวบ้านต้องการนำเงินมาเป็นทุนประกอบอาชีพ

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติไม่เพียงพอต่อการลงทุนเพราะบางรายได้เงินน้อยและบางอาชีพเช่น เลี้ยงวัว ต้องใช้เงินลงทุนมากเพราะวัว 1 ตัว ราคาประมาณ 20,000-40,000 บาททำให้เงินที่ได้รับอนุมัติไม่เพียงพอ

2) จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ ส่วนใหญ่ได้มาจากกำไรจากการขายผลผลิตและนำเงินเหล่านี้มาลงทุนต่อ หรือกู้จากแหล่งเงินทุนอื่นหรือเงินกู้นอกระบบ

3) วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ จากการสังเกตและสัมภาษณ์สมาชิกพบว่าเงินที่กู้ได้ บางรายนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กู้ไปทำนาแต่กลับนำไปใช้หนี้เป็นต้น ทำให้เกิดหนี้หมุนเวียนมากกว่าสร้างรายได้

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) สมาชิกมีการหาความรู้เพิ่มเติม จากการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันและข่าวสารที่ได้รับจากทางหน่วยงานรัฐและหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านที่เปิดเป็นประจำทุกวันซึ่งบางรายสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาอาชีพของตน

2) การหาตลาด พบว่า ผู้กู้ต้องการจะขายผลผลิตของตนเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางแต่จะผ่านทางบริษัทรับซื้อ โดยตรง ผู้กู้จึงนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ไปขายเองเพราะได้กำไรดีกว่า

3) การทำบัญชีใช้จ่ายเงินของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ไม่มีการทำบัญชีของตนเองเนื่องจากไม่มีความรู้และไม่มีผู้ใดให้คำแนะนำทำให้ผู้กู้ไม่รู้รายรับ รายจ่ายและกำไร ขาดทุนของตนเอง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

ผลที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกู้ สามารถสรุปได้ดังนี้

- ผลโดยตรง พบว่า การใช้เงินกู้ของผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นไปตามวัตถุประสงค์คือนำเงินไปดำเนินการตามโครงการนั้นจริงแต่บางรายนำเงินที่กู้ได้ไปใช้หนี้ เนื่องจากก่อนหน้านั้นได้กู้เงินจากกองทุนอื่นมาแล้วจึงทำให้เงินที่ได้รับไม่ก่อให้เกิดรายได้

- ผลโดยอ้อม พบว่า กองทุนหมู่บ้าน เป็นอีกกองทุนหนึ่งที่จะทำให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้ชุมชนเกิดการยอมรับกองทุนหมู่บ้าน

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์โดยใช้สถิติได้แก่

- 1) การแจกแจงความถี่
- 2) การคำนวณค่าร้อยละ
- 3) ค่าเฉลี่ย
- 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติได้แก่

- 1) การวิเคราะห์เนื่องจากการสัมภาษณ์
- 2) การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานมาแล้วแยกหัวข้อตามประเด็นที่ศึกษาวิจัยแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ จัดระบบโดยนำเสนอเป็นรายงานการวิจัยเรียงเรียงพรรณนา

### สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

#### 1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

- 1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ผลเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน
- 1.2 ระบบการบริหารกองทุน พบว่า มีการจัด โครงสร้างการจัดการบริหารกองทุนอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม
- 1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า มีการเปิด โอกาสให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยวิธีการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดร่วมกันภายในหมู่บ้าน
- 1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มองค์กรที่จะทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพขึ้นภายในหมู่บ้าน
- 1.5 การมีศรัทธภาพ และมีความเข้มแข็ง พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ รักใคร่ กลมเกลียว และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ 1.1-1.5 พบว่า

#### 2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) มีกองทุนหมุนเวียนเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้
- 2) ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุน
- 3) มีคณะกรรมการกองทุนที่เป็นคนดี มีความรู้ประสบการณ์ เสียสละและมีความ

รับผิดชอบ

#### 2.2 ปัจจัยด้านลบ



1) กองทุนไม่สามารถพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ของคนในชุมชนได้ ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนต้องชะลอตัวลง

2) ชาวบ้านขาดจิตสำนึกของการเป็นเจ้าของกองทุน

3) ขาดคนที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ในการบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน

4. ความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

1) ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการสำนึกรักบ้านเกิด

2) มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน

3) ชาวบ้านมีความสามัคคี ความเอื้ออาทร เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน พบว่า

1) สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี

2) มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม

3) มีการเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

4) สมาชิกในหมู่บ้านเป็นคนดี มีอาชีพที่พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้

5) สมาชิกในหมู่บ้านมีจิตสำนึกของการรักบ้านเกิด ถิ่นที่อยู่อาศัยของตนเอง

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทที่ 5 จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ผู้วิจัยจะนำเสนอการสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

#### สรุปวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ด้านความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีเงินทุนหมุนเวียน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ อีกทั้งให้คนในชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง มีศักยภาพก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านหนองบัวทั้งปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

3. เพื่อทราบข้อมูลและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองบัว ตามแนวคิดของคนในชุมชนระดับที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

4. เพื่อทราบกระบวนการทำสารนิพนธ์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงโยกระหว่างคนในชุมชนกับองค์กรระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับประเทศ

#### วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองศึกษาบ้านหนองบัวมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของนโยบายและเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

ขั้นที่ 2. ศึกษาบริบทของหมู่บ้านหนองบัว ตำบลลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

ขั้นที่ 3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ตามแบบรายงาน บร. 1-12 บางส่วนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากองค์การบริหารส่วนตำบลลาดบัวขาว พัฒนาการอำเภอ และข้อมูลมือสอง

ขั้นที่ 4. ศึกษาระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและศึกษาระเบียบ ข้อบังคับ ของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

ขั้นที่ 5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ โดยใช้ ใช้ชีพพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรที่จะทำการ เก็บข้อมูล

ขั้นที่ 6. ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูล

## ขั้นที่ 7. จัดทำสารนิพนธ์บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวก

### ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านว่าเงิน 1 ล้านบาทเป็นเงินที่รัฐบาลนำโดย พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร จัดสรรเพื่อมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนทำให้ประชาชนมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีความรักความสามัคคี มีการจัดการบริหารเงินทุนได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้และยังมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหา

### อภิปรายผลสรุปได้ดังนี้

จากการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ตั้งแต่เดือนธันวาคม-เดือนกันยายน พ.ศ. 2545 รวมระยะเวลา 10 เดือน สามารถอภิปรายผลสรุปได้ดังนี้

#### 1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองบัวเกิดจากความร่วมมือของคนภายในหมู่บ้าน มีความรักความสามัคคี การจัดการบริหาร เงินกองทุนหมู่บ้านหนองบัว มีการบริหารจัดการเป็นอย่างดี เพราะมีประสบการณ์การบริหารเงินกองทุนต่าง ๆ ในหมู่บ้านให้ประสบความสำเร็จมาแล้วตลอด จนคณะกรรมการที่คัดเลือกมามีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน จึงทำให้เงินกองทุนหมู่บ้านคงอยู่และเป็นเงินทุนหมุนเวียน ทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิกทำให้หมู่บ้านหนองบัวพึ่งพาตนเองได้ และสามารถเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาของตนเองได้มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงทำให้เศรษฐกิจบ้านหนองบัวได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน ประชาชนในหมู่บ้านหนองบัวจึงมีศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

#### 2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวก และด้านลบ

##### 2.1 ปัจจัยด้านบวก

ประสบการณ์ของชาวบ้านหนองบัวที่เคยประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยประสบการณ์เหล่านี้เป็นบทเรียนในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก ชาวบ้านในหมู่บ้านหนองบัวมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในการจัดตั้งองค์กร กลุ่มอาชีพ มีส่วนรวมในการเรียนรู้ร่วมกันมีการคิดร่วมกัน คิดร่วมกัน และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

##### 2.2 ปัจจัยด้านลบ

ชาวบ้านหมู่บ้านหนองบัวยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ธนาคารและนายทุนซึ่งคิดดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่ง ต้องนำไปชำระหนี้ ชาวบ้านยังไม่จิตสำนึกร่วมกัน ในการเป็นเจ้าของกองทุนเท่าที่ควร

3 การสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้และทำให้เกิดความเชื่อมโยง ภายใน และระหว่างหมู่บ้าน ตำบล

หมู่บ้านหนองบัว มีความประสานความร่วมมือทั้งใน ด้านการเรียนรู้และการทำ กิจกรรม เรียนรู้ร่วมกันคิดร่วมกันทำงานร่วมกันติดตามตรวจสอบร่วมกันทั้งภายในหมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้าน หรือตำบล ทำให้เกิดความเข้าใจที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสามารถประสาน งานกัน ได้เป็นอย่างดี

#### 4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติ ของชาวบ้านหนองบัว

ชาวบ้านในหมู่บ้านหนองบัวรู้หน้าที่ของตนเอง มีความสำนึกรักบ้านเกิด ของตนเองโดยไม่ทิ้งบ้านเกิดหรือท้องถิ่น ไปที่อื่นมีอาชีพที่สามารถหาเลี้ยงตัวเอง และครอบครัว ได้ทำให้ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ ประองคองกัน ชาวบ้านหมู่บ้านหนองบัวมีความรัก ความสามัคคีมี การแก้ปัญหาาร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีความยุติธรรม จะ เห็นได้ว่าหมู่บ้านหนองบัวมีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพที่จะบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านให้ ประสบความสำเร็จได้

#### 5. ผลโดยตรง และผลกระทบต่าง ๆ

5.1 ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกผู้กู้เงินได้ ดำเนินโครงการมีเงินทุน หมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้น และดอกเบี้ยได้ทำให้ กองทุนหมู่บ้านหนองบัวเติบโตขึ้นแต่ปัจจุบันยังไม่ครบกำหนดชำระหนี้ จึงยังไม่สามารถสรุปได้

#### 5.2 ผลกระทบ

ผลกระทบโดยตรง สมาชิกที่กู้เงินไป สามารถนำเงินไปใช้ในการประกอบอาชีพ ขยาย กิจกรรมและสามารถปลดเปลื้อง ภาระหนี้สินที่มีอยู่ได้

ผลกระทบโดยอ้อม ชาวบ้านหมู่บ้านหนองบัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดความ สงบสุขภายในหมู่บ้านหนองบัว

#### 6. ข้อเสนอแนะ

##### 6.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

- 1) ระเบียบกองทุนมีเนื้อหาเป็นวิชาการมากเกินไป ควรจะปรับให้อ่านและเข้าใจง่าย
- 2) การส่งชำระเงินกู้กำหนดส่งเป็นรายปี ทำให้สมาชิกที่ยังไม่ได้กู้ ต้องรอนจนกว่าจะ มีการคืนเงิน นั่นคือ 1 ปี ถึงจะได้กู้

##### 6.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- 1) ทางคณะกรรมการควรมีการติดตาม ประเมินผลผู้กู้แต่ละราย ว่านำเงินไปทำตาม วัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าไม่ควรให้บทลงโทษทางสังคม คือ ไม่ให้กู้เงินกองทุนใดๆ ในหมู่บ้าน
- 2) การทำงานของคณะกรรมการควรจะมาปฏิบัติงาน อย่างสม่ำเสมอและดำเนินงาน ด้วยความรอบครอบ

## บรรณานุกรม

- กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ. บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา. 2544
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ